

Saksframlegg

Forslag til inngåelse av medeierskap i interkommunalt arkiv - IKA Trøndelag

Arkivsaksnr.: 08/5583

Forslag til innstilling:

1. Bystyret vedtar at Trondheim kommune fremsetter søknad om medeierskap i Interkommunalt arkiv-Trøndelag (IKA - Trøndelag)
2. Bystyret godkjenner IKA- Trøndelag sin selskapsavtale.
3. Bystyret oppnevner en representant til IKA-Trøndelags representantskap. Denne gis fullmakt til å representere Trondheim kommune i representantskapet i henhold til selskapsavtalen.

Saksutredning:

Kort hva saken gjelder

Trondheim kommune har produsert kommunale arkiver¹ siden 1800 tallet. De gamle arkivene er trygt oppbevart på Dora², men mesteparten av det historiske materialet er ikke katalogisert. Dette gjør at det ofte er vanskelig å finne frem i vårt historiske arkiv (saker eldre enn 25 år)

Det er en lovpålagt oppgave å gjøre disse arkivene tilgjengelig for byens borgere. En forutsetning for å kunne tilgjengeliggjøre historiske arkiv, er at de er katalogisert, dvs at man finner fram i arkivene. Dette er en utfordring så lenge en stor del av kommunens historiske arkiv fortsatt ligger usortert på Dora eller på enheter.

Med overgangen til bruk av IT som skriveredskap er våre arkiver i stor grad i dag blitt dannet elektronisk. Dette er en stor utfordring for Trondheim kommune. Elektroniske arkiver må håndteres korrekt fra første stund for at dataene skal bli trygt bevart. Ny teknologi muliggjør langtidslagring i formater som er lesbare for fremtiden (elektroniske depot). Så langt har dette ikke vært en oppgave som Byarkivet har tatt tak i, og Trondheim kommune har ikke fått på plass løsninger for elektroniske depot.

Dette saksfremlegget beskriver Trondheim kommunes utfordringer når det gjelder håndtering og oppbevaring av papirbaserte historiske arkiv og elektroniske depot, samt skisserer ulike løsninger. Ut i fra de utfordringer som blir beskrevet nedenfor fremstår, etter rådmannens mening, et eierskap i Interkommunalt arkiv - IKA Trøndelag som den beste løsningen.

I. SAKENS BAKGRUNN

1. Kort presentasjon av Byarkivet

Byarkivets arkivtjenester strekker seg fra arkivdanning til arkivdepot og formidling. Det vil si fra et dokument mottas eller blir skrevet av den enkelte saksbehandler i kommunen, til det blir tatt vare på i form av en sak eller protokoll som avleveres til depotet i Byarkivet på Dora.

Byarkivet er delt i 3 avdelinger:

Dokumentsenteret er kommunens sentrale arkivtjeneste. Dette innebærer blant annet skanning av inngående post i kommunen. Innskannet post blir registrert i sak-/arkivsystemet og gjort elektronisk tilgjengelig for saksbehandlere i kommunen. Den fysiske dokumentasjonen blir arkivert på Dora. All inngående post skal på sikt skannes inn i et saksarkivsystem, enten via dokumentsenteret eller lokalt på enhet. Dokumentsenteret har ansvar for daglig arkivdanning som innebærer; journalføring, skanning, arkivering og betjening av arkivverdig dokumentasjon.

Moderne arkiv har ansvar for Trondheim kommunes elektroniske arkiv og skal sørge for at kommunens ansatte bruker sak-/arkivsystemet på en hensiktsmessig måte. Systemadministrasjon, oppfølging og kvalitetssikring av kommunens felles sak-/arkivsystem, overordnede rutiner og prosesser, koordinering og gjennomføring av kurs, utarbeidelse av arkivplan, samt arkivfaglig ansvar i forhold til fagsystem er sentrale oppgaver for denne avdelingen.

¹ Arkivene til tidligere Byneset, Strinda, Leinstrand og Tiller kommune inngår også i disse.

² I tillegg finnes det også en del arkiv rundt om på enhetene

Trondheim kommune

De skal også legge til rette for at kommunen kan gå over til fullelektronisk arkiv- og saksbehandling, bl.a. gjennom å utarbeide gode rutinebeskrivelser.

Moderne arkiv har i tillegg ansvaret for oppfølging av 4000 brukere av sak-/arkivsystemet. Dette går på jevnlig oppdatering for å sikre at kommunenes saksbehandling og arkivering skjer etter gjeldene lover og regler.

Historisk arkiv har ansvaret for depot og formidling av historisk materiell (eldre enn 25 år), samt bortsettingsarkiv for enhetene i Trondheim kommune (yngre enn 25 år). De skal påse at Trondheim kommune oppfyller de lovmessige krav til oppbevaring og tilgjengeliggjøring av eldre arkivmateriale. Dette innebærer at det historiske materialet blir forsvarlig arkivert og katalogisert for senere gjenfinning. Tilgjengeliggjøring innebærer blant annet å finne fram historisk materiell som etterspørres.

Rådmannen har hatt sterkt fokus på byarkivet de to siste årene pga utfordringene de har hatt knyttet til store endringer i arbeidsoppgaver, økonomisk ubalanse og flytting til Dora med tilhørende store investerings- og driftsutgifter. Det er tilført ressurser til drift med flere ansatte (dokumentsenteret er prioritert med 5-6 årsverk som kompensasjon for merarbeid i forbindelse med samlokalisering og utvidet skanning av post) samt til dekning av økte husleieutgifter (jf. budsjettvedtak de to siste årene) samt investeringsmidler. Enheten er nå i økonomisk balanse og i rute i forhold til registrering og skanning av post.

2. Tilsynsrapport fra statsarkivet

En tilsynsrapport fra Statsarkivet (vedlegg 1) i 2002 skisserte et stort etterslep på katalogisering av historiske arkiv (25 år og eldre) og ryddingen ble estimert til å kunne ta 15 årsverk. Det er i ettertid også tilkommet arkiver, spesielt etter samlokaliseringsprosjektet i Midtbyen.

I rapporten påpekte Statsarkivet bl.a.:

- Kommunen mangler arkivplan
- Kommunen mangler plan for håndtering og langtidslagring av elektronisk arkiv
- Det er manglende avlevering av historisk materiale fra enhetene inn til Dora for katalogisering.
- En stor del av kommunens historiske arkiv er ikke ryddet og katalogisert.

3. Utfordringer for Byarkivet

Etter tilsynet i 2002 har Trondheim kommune enda ikke utarbeidet kataloger som inngår i en arkivplan. Arbeidet er igangsatt, men det vil kreve ett årsverk å ferdigstille arkivplanen. Det foreligger ingen plan for håndtering og langtidslagring av elektronisk arkiv. Byarkivet har ikke kompetanse innenfor fagfeltet og mangler nødvendig teknisk utstyr til langtidslagring.

Det ligger fortsatt arkiver ute i enhetene, i tillegg til avlevert materiale på Dora som er eldre enn 25 år og som ikke er ordnet og katalogisert. Estimater fra statsarkivet på 15 årsverk for å rydde i det historiske materialet, er nok derfor fortsatt aktuelt i dag.

Byarkivet har hatt fokus på rydding av det historiske arkivet, på bakgrunn av rapporten fra statsarkivet. Bemanningen har økt, men erfaringene så langt er at oppgaven har vært og er stor og kompleks. Rådmannen vurderer omfanget av arbeidet som så omfattende at det neppe vil være mulig å gjennomføre innenfor eksisterende bemanning. Dersom byarkivet skal håndtere denne utfordringen selv vil dette måtte innebære et ensidig fokus på ordning i perioden fram til ca 2015. Byarkivet må i så fall spisse og utvide sin kompetanse på området både med hensyn til lovverk, fokus og fremdrift. Det dreier seg om katalogisering av 12.000 hyllemeter arkiv (historiske arkiv og bortsetting) Å ordne og katalogisere så store mengder

Trondheim kommune

arkiv krever god arkivfaglig ledelse.

Det finnes databaser i Trondheim kommune som har vært benyttet i saksbehandling, som er tatt ut av bruk og som det innen kort tid vil være umulig å hente informasjon ut av, hvis ikke noe gjøres med dem raskt. Denne utfordringen er minst like akutt som situasjonen for de gamle papirarkivene. Alt vi i dag produserer i kommunen er elektronisk, men vi mangler godkjenning fra Riksarkivet for å kunne arkivere og deponere elektronisk. Det vil si at det vi lagrer elektronisk må skrives ut og legges til den arkivdelen der det hører hjemme. Til tross for at rutineene er klare, er det oppdaget flere brudd ved at brukere i flere system ikke alltid skriver ut til papir for arkivering. Den elektroniske databasen blir dermed det eneste arkivet til kommunen innenfor flere fagområder. Tiltak må verksettes umiddelbart med sikte på å sikre at disse databasene blir overført til godkjente langtidslagringsformat. Dette er systemer som ikke er integrert mot dagens sak/arkiv system- EDB Sak og Arkiv (K-2000.)

Byarkivet har så langt ikke laget noen plan for deponering av elektroniske arkiv. Arbeid med elektroniske arkiver krever en spesiell kompetanse – en kompetanse som Trondheim kommune ikke besitter i dag.

II. RÅDMANNENS VURDERING

Hva bør Trondheim kommune gjøre for å møte disse utfordringene mht elektronisk arkiv og ordning og katalogisering av historisk arkiv?.

Trondheim kommune er nødt til å ta grep om både det historiske papirarkivet samt dagens og fremtidens elektroniske arkiver. Dette av både demokratiske, juridiske og kulturpolitiske hensyn. Slik rådmannen ser saken står valget mellom å bygge opp et eget fullverdig byarkiv eller gå inn i eierskap i Interkommunalt arkiv Trøndelag.

1. Styrke byarkivet i Trondheim kommune?

Bergen kommune har bygget opp et byarkiv med 40 årsverk og kompetansen er bygget opp gjennom flere år. Av de 40 årsverk er 27 tilknyttet historisk arkiv. 24 av disse har universitet- eller høyskoleutdannelse³.

Trondheim byarkiv har i dag 8,8 stillinger tilknyttet historisk arkiv. 2 av disse har universitet eller høyskoleutdannelse og 2 personer har arkivakademiet. Dersom Trondheim kommune skal bygge opp en kompetanse tilsvarende Bergen kommune innenfor historisk arkiv, vil dette koste oss ca 10 millioner kroner årlig i økte lønns- og driftsutgifter, og ta flere år.

Rådmannen har også vurdert å kjøpe tjenester fra IKA – Trøndelag. Etter nærmere undersøkelser er det avklart med IKA- Trøndelag at dette ikke er mulig. De yter tjenester kun til sine medeiere

Et regionalt arkiv med statlige, kommunale og private arkiv og eierinteresser, der regionens innbyggere kan få tilgang til arkivinformasjon fra alle forvaltningsnivå og samfunnsområder, utgjør etter rådmannens vurdering fremtidens arkivinstitusjon. Dette viser også utviklingen i flere andre land, som Nederland og Sverige.

2. Vurdering av eierskap i interkommunalt arkiv IKA TRØNDELAG

a) Interkommunale arkiv

Riksarkivaren oppnevnte i 2003 et utvalg (Nysæterutvalget) for blant annet å utrede oppgaver for

³ I følge mail fra Bergen byarkiv av 15.01.08.

Trondheim kommune

kommunale arkivdepot og IKA-ordningen. Utvalget anbefaler et arbeid for å få etablert et nettverk av sterke regionale arkivinstitusjoner og foreslår tiltak for å utvikle regionale arkivinstitusjoner. Utredningens oppsummering følger vedlagt. (vedlegg 2)

Trondheim byarkiv er allerede samlokalisert med IKA- Trøndelag og Statsarkivet. Tanken bak opprettelsen av ABM – senteret (Arkiv, Bibliotek og Museum) var å samle arkiv kompetansen og skape samhandling på tvers. Denne løsningen i Trondheim er unik for Norge. I andre norske byer er disse separate organisasjoner rent geografisk. Ved at et ABM senter er opprettet har Trondheim en unik mulighet til å skape det første regionalarkivet i Norge. Dette gjennom at 34 (35 inkl Trondheim) trønderske kommuner og 2 fylkeskommuner er samlokalisert i et interkommunalt arkiv. Dette gir innbyggerne i Midt-Norge en unik tilgang på dokumentasjon, og kommunen en fordel i forhold til oppretting og deponering av fullelektronisk arkiv.

IKA- Trøndelag er en depot institusjon. De har spisset sin kompetanse inn mot bevaring av eldre arkiv, samt elektronisk arkiv. Dette er en spesialkompetanse Trondheim kommune ikke innehar. Ved å knytte oss til IKA- Trøndelag vil vi få tilgang på denne kompetansen, til beste for både kommunen og våre innbyggere. IKA Trøndelag har også tett samarbeid med andre Interkommunale arkiv (blant annet Møre- og Romsdal og Nordland) og er svært sentral i Norge i arbeidet med formidling og deponering av arkiv, både papirbasert og elektronisk.

b) Nærmere om IKA- TRØNDELAG

IKA Trøndelag ble opprettet som eget organ i 1987. Institusjonens nåværende navn, IKA Trøndelag, ble først tatt i bruk i 2000 da institusjonen ble et interkommunalt selskap, opprettet med hjemmel i lov om interkommunale selskaper av 29. januar 1999.

IKA Trøndelag drives på grunnlag av selskapsavtale (vedlegg 3) vedtatt av eierkommunene. Virksomheten er et eget rettssubjekt og arbeidsgiveransvaret ligger hos styret. Avtalen omhandler formål og ansvarsområde, finansiering, styrende organer, administrasjon m.m.

Selskapets formål fremgår av selskapsavtalen § 4:

”Formålet med selskapet er å legge forholdene til rette for eiernes rasjonelle, funksjonsdyktige og effektive gjennomføring av arkivlovens intensjoner og bestemmelser. Selskapet skal kunne fungere som arkivdepot for eiernes papirbaserte og elektroniske arkiver og sørge for at materialet blir gjort tilgjengelig for offentlig bruk, forskning og andre administrative og kulturelle formål”.

Det øverste organ for virksomheten er representantskapet og leder er ordfører i Inderøy kommune, Ole Tronstad. Hver eier skal ha 1 – en – representant og valget gjelder for den kommunale valgperioden. Representanten oppnevnes av bystyret i eierkommunene. Eierne har instruksjonsmyndighet overfor sine representanter i representantskapet, mens representantskapet har instruksjons- og omgjøringsmyndighet overfor styret.

Det er i dag 34 trønderske kommuner som er deleiere i IKA Trøndelag, i tillegg til Sør- og Nord-Trøndelag fylkeskommuner.

c) Kostnader

Tilslutningen til det interkommunale arkivsamarbeidet i Trøndelag vil koste Trondheim kommune kr 1 358 113,- per år. Beløpet indeksreguleres hvert år. Se beregning i vedlegg 4.

Medlemskapet kan finansieres gjennom omdisponering av budsjettmidler fra byarkivet samt avsatte midler

Trondheim kommune

på årets budsjett til bistand for rydding i historisk arkiv. Etter 2012 forventer rådmannen at ryddingen av historisk og bortsetningsarkiv er avsluttet.

d) Trondheim kommunes behov sett opp mot et medlemskap i IKA- Trøndelag

For denne årlige medeierskapsavgiften vil Trondheim kommune bli fullverdig medeier i IKA Trøndelag. Som medeier vil Trondheim kommune bl.a. få:

- Bistand til håndtering av elektroniske arkiver til depot. IKA- Trøndelag har fått utviklet programvare for uttrekk av data og har også nødvendig it-teknisk utstyr for langtidslagring av denne type databaser
- Kurs og rådgivning i forbindelse med arkivdanning.
- Bistand i forbindelse med overgang til fullelektronisk arkiv i kommunen, herunder deltakelse i prosjektgruppe som kommunen må opprette for å sikre god planlegging før overgangen skjer. Kommunen må selv bidra med betydelig innsats for at dette skal bli en realitet.
- Prosjektledelse i forbindelse med rydding og katalogisering av historisk arkiv. Under IKA-Trøndelags kyndige veiledning og ledelse anslås det at ryddearbeidet vil kunne gjennomføres i løpet av en fem-sju års periode med to ansatte fra Byarkivet som øremerkes til oppgaven.
- Formidling av historiske arkiver i lesesal/ innsynssaker.
- Som deleier i IKA – Trøndelag får Trondheim kommune får mulighet til å påvirke den videre utvikling av dette regionale selskapet.

IKA- Trøndelag har en spisskompetanse innen arkivfaget som gjør et medlemskap til den mest kostnadseffektive og kvalitetsmessig beste løsningen for både innbyggere og Trondheim kommune.

Ved inngåelse av eierskap i IKA-Trøndelag vurderer rådmannen det slik at Trondheim kommune vil klare å gjennomføre de pålegg som statsarkivaren påla kommunen i 2002. IKA- Trøndelag vil ta prosjektledelse i forbindelse med rydding og katalogisering av historisk arkiv. Trondheim kommune vil da kunne møte fremtidens krav til arkiver med et av Norges ledende interkommunale selskaper innenfor arkiv i ryggen.

e) Hva vil et medeierskap bety for Trondheim byarkiv

Trondheim kommune vil fortsatt sitte igjen med oppgaver rundt dagligarkivene til enhetene i Trondheim kommune. Med et medeierskap i IKA- Trøndelag vil Trondheim byarkiv kunne bruke ressursene på å spesialisere seg innen området moderne arkiv, dvs oppgaver knyttet til danning av arkiv som skanning av inngående post, utbygging av fullelektronisk arkiv, fokus på korrekt bruk av saksarkivsystemer mv..

III KONKLUSJON

Ut fra de utfordringer som foreligger for Byarkivet både med hensyn til håndtering av historisk arkiv og fremtidens elektronisk arkiv, anser Rådmannen at den beste løsning for Trondheim kommune og kommunens innbyggere vil være å slutte seg til Interkommunalt arkiv Trøndelag. En eventuell søknad om medeierskap vil bli behandlet i IKA-Trøndelags representantskapsmøte i april 2008.

Trondheim kommune

Rådmannen i Trondheim, 04.02.2008

Elin Rognes Solbu
kommunaldirektør

Janne Hafskjær
rådgiver

Hans Frederik Selvaag
enhetsleder Trondheim byarkiv

- Vedlegg 1. Statsarkivets rapport
- Vedlegg 2. Konklusjonene fra Nysætherutvalget (10 sider, hele rapporten er på 54 sider).
- Vedlegg 3. IKA-Trøndelags selskapssavtale
- Vedlegg 4. Tabellen som viser beregningen av eierskapsavgiften.